

УДК 341.9

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2024.4.23>**Я. С. Зінченко-Тулуб**аспірант кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права
Державного торговельно-економічного університету**Б. В. Островська**доктор юридичних наук, страший дослідник,
професор кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права
Державного торговельно-економічного університету

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ВИКРИВАЧІВ

У статті розглядаються європейські стандарти захисту викривачів, що є ключовими інструментами у забезпеченні прозорості, боротьби з корупцією та дотриманні верховенства права. Особлива увага приділена аналізу Директиви ЄС 2019/1937 «Про захист осіб, які повідомляють про порушення законодавства Європейського Союзу» та її вплив на національні правові системи країн-членів.

Зауважено, що Директива встановлює лише мінімальні стандарти для захисту викривачів, надаючи країнам-членам ЄС можливість розвивати більш суворі та детальні механізми національного рівня в залежності від потреб або конкретних умов. Стаття підкреслює значення адаптації європейського досвіду для інших країн у контексті зміцнення демократичних інститутів та захисту суспільних інтересів.

Виявлено, що якість імплементації стандартів захисту викривачів в національні правові системи держав-членів Європейського Союзу має вирішальне значення для того, щоб викривачі могли безпечно повідомляти про порушення, не відчуваючи загрози за своє майбутнє.

Висвітлено основні принципи, механізми захисту викривачів, а також виклики, пов'язані з імплементацією цих стандартів. У статті підкреслюється важливість розуміння політичних і соціальних бар'єрів, зокрема в постсоціалістичних країнах з тоталітарним минулим, де існує упереджене ставлення до викривачів та утотожнення їх з інформаторами, наведено основні їх відмінності.

Досліджено основні положення Директиви, зокрема матеріальну та персональну сферу дії, механізми створення каналів повідомлення. Також висвітлено роль публічних каналів у випадках, коли інші способи повідомлення про злочини виявляються недостатньо ефективними.

Додатково розглядаються питання, пов'язані із захистом інформації, що стосується національної безпеки, а також питання, пов'язані з відсутністю відповідного регулювання для викривачів у межах Директиви. Автором розкрито питання про переваги та ризики включення секретної інформації до матеріальної сфери дії положень про викривачів у національному законодавстві в контексті транспонування положень Директиви.

На думку автора, важливо досягти балансу між захистом викривачів та необхідністю збереження комерційної та секретної інформації.

Ключові слова: викривачі, захист, стандарти, канали повідомлення, публічне повідомлення, захист викривачів, конфіденційність.

Обґрунтування актуальності теми дослідження. Захист викривачів є важливим елементом демократичного суспільства та правої держави, який сприяє боротьбі з корупцією, захисту прав людини та підтримці сталого розвитку. Європейський Союз (ЄС) визнає критичну роль викривачів у виявленні порушень у сфері прав людини, екології, фінансів тощо. Це підтверджується ухваленням Директиви

2019/1937, спрямованої на забезпечення надійного захисту осіб, які повідомляють про порушення.

Однак реалізація уніфікованих європейських стандартів стикається з низкою суттєвих викликів. Серед головних проблем варто виділити недосконалість правових механізмів у деяких країнах, низький рівень інформованості населення щодо прав викривачів, а також спротив

зацікавлених сторін, особливо в приватному секторі та сфері оборони. Крім того, важливу роль відіграють культурні відмінності між країнами, які впливають на рівень готовності громадян повідомляти про виявлені порушення.

Огляд останніх досліджень та публікацій.

Питання формування європейських стандартів захисту викривачів є предметом наукових досліджень як вітчизняних, зокрема А. А. Страшок, І. А. Толкачова, О. П. Хамходера, так і зарубіжних експертів у галузі права, які аналізують причини виникнення та розвитку цих стандартів, їх вплив на правову систему, а також ризики, пов'язані з імплементацією, серед яких В. Абазі, Н. Колнерик, С. Кішова, А. Кун та інші.

Метою статті є аналіз європейських стандартів захисту викривачів у контексті їхньої ролі у зміцненні демократичних інститутів, забезпеченні верховенства права та сприянні прозорості в суспільстві. Стаття досліджує основні положення Директива ЄС 2019/1937, її вплив на національні системи країн-членів ЄС, а також виклики, що виникають у процесі імплементації цих стандартів. Ця стаття також ставить за мету визначити ключові аспекти, які необхідно враховувати під час адаптації європейського досвіду в українську правову систему.

Викладення основного матеріалу. У Європейському Союзі (ЄС) стандарти захисту викривачів поступово стають важливими складовими нормативно-правових систем країн-членів, охоплюючи міжнародний і національний рівні.

Варто зазначити, що поштовхом для розвитку захисту викривачів у Європі стали кілька факторів.

По-перше, великі корупційні скандали, такі як LuxLeaks (2014), Panama Papers (2016), які продемонстрували важливість ролі викривачів у виявленні зловживань і незаконних дій на різних рівнях, зокрема у фінансовій сфері.

По-друге, підвищена увага до захисту прав людини та демократичних процесів. Європейські уряди та інституції почали більше зосереджуватись на важливості захисту тих, хто повідомляє про порушення, як частини зусиль з підтримки верховенства права, прозорості та боротьби з корупцією.

По-третє, тиск з боку громадянського суспільства та недержавних організацій. Зокрема, неурядові організації та правозахисні групи активно виступали за створення надійної системи захисту викривачів, шляхом закликів до розробки законодавства, яке б забезпечувало безпеку викривачів. Однією із найвідомі-

ших є міжнародна антикорупційна організація Transparency International, що здійснила значний вплив шляхом лобювання захисту викривачів як на міжнародному, так і національному рівнях країн ЄС.

Результатом таких старань було прийняття Директиви (EU) 2019/1937 щодо захисту осіб, які повідомляють про порушення законодавства Союзу [3], що стала ключовим кроком у створенні загальноєвропейської системи захисту викривачів, також відома як Директива про захист викривачів або Директива ЄС щодо захисту викривачів [1, с. 640].

Ця директива наклала зобов'язання на всі держави-члени до 17 грудня 2021 року прийняти закони для забезпечення правового захисту викривачів (стаття 26, пункт 1). Це зобов'язання виглядає досить логічним, оскільки ефективність реалізації директив ЄС насамперед залежить від якості її використання на національному рівні.

Таким чином, держави-члени ЄС зобов'язані транспонувати положення директиви у своє національне законодавство. Одночасно з цим, держави вільні у виборі способу перенесень положень директиви: шляхом прийняття окремого закону про викривачів, як це зробила Австрія із законом про викривачів «HinweisgeberInnenenschutzgesetz», або внесення змін до існуючого, що демонструє приклад Франції, яка включила норми про викривачів до закону «Sapin 2».

Нінон Колнерік, колишня суддя Європейського Суду та член консультативної ради Інституту світського права, підкреслює, що імплементація директив не завжди потребує прийняття окремих законодавчих актів у кожній державі-члені. В залежності від характеру директиви, достатньо існуючого правового середовища, яке може забезпечити ефективну реалізацію її положень [2, с. 11].

Директива встановила загальні мінімальні стандарти захисту викривачів (стаття 1), однак це не виключає можливості для країн-членів розширювати цей захист на інші сфери, не охоплені директивою. Отже, держави можуть вдосконалювати захист викривачів, але ніяк не погіршувати.

Слід зауважити, що імплементація Директиви ЄС 2019/1937 щодо захисту викривачів стала складним завданням для багатьох держав-членів ЄС [5]. Директива передбачала завершення цього процесу до 17 грудня 2021 року, однак значна кількість країн не змогла виконати вста-

новлені зобов'язання вчасно. Це спричинило юридичні прогалини, які ускладнюють ефективно забезпечення захисту викривачів на національному рівні.

Основною причиною затримки стала складність адаптації законодавства, оскільки урядам довелося враховувати особливості своїх правових систем. Наприклад, деякі країни-члени ЄС вже мали діючі системи захисту викривачів, які необхідно було привести у відповідність до стандартів закладених Директивою, в той час, коли у інших не існувало положень з захисту викривачів, а тому доводилося починати їх розробку з нуля.

Аттіла Кун вказує на історичну складову, за якою в англосаксонських країнах викривачів зазвичай сприймають позитивно, тоді як у континентальній Європі, зокрема в Угорщині, часто переважає скептицизм і культурна неприязнь до них [6, с. 117].

Суспільні та політичні бар'єри, особливо характерні для постсоціалістичних країн, важливі для аналізу, адже викривачів там часто асоціюють із практиками тоталітарного минулого, що сприяє їхньому сприйняттю як інформаторів.

Попри те, що і викривачі, і інформатори забезпечують цінну інформацію для розкриття злочинів, їхні мотиви та суспільне сприйняття суттєво різняться.

Викривачі діють із почуття морального обов'язку, повідомляючи про суспільно значущі порушення без особистої вигоди, тоді як інформатори зазвичай керуються власними інтересами або прагненням винагороди [10, с. 58].

Основні стандарти захисту викривачів, впроваджені Директивою, умовно можна поділити на:

- Персональну (особисту) сферу;
- Матеріальну сферу;
- Канали повідомлення.

Кожен з вищезазначених пунктів висуває важливі питання, що мають вирішальне значення для забезпечення системи захисту викривачів. Персональна сфера охоплює визначення, хто може вважатися викривачем і на кого поширюються гарантії захисту. Матеріальна сфера стосується характеру інформації, яка може бути розкрита, зокрема правопорушень або питань, що мають суспільну значущість. Водночас питання каналів повідомлення зосереджується на тому, як і через які механізми інформація має бути передана для забезпечення конфіденційності, належного реагування та ефективного розгляду.

Директива ЄС 2019/1937 визначає, хто має право на захист як викривач. Це один із ключових аспектів Директиви, оскільки він охоплює не лише традиційних працівників, а й ширший спектр осіб, які можуть зіткнутися з порушеннями і повідомити про них. По-перше, мова йде не лише про чинних працівників, а й про тих, чий трудові відносини вже завершилися (пункт 9, стаття 5). По-друге, у випадку, коли інформація про правопорушення була отримана на етапі переддоговірних переговорів, тобто особа формально не є працівником, але на неї може поширюватися захист Директиви.

Такий підхід, запропонований європейським законодавцем, можна пояснити формулюванням англійської версії Директиви, де термін «викривач» визначається як особа, що повідомляє про правопорушення, які належать до матеріальної сфери дії, у контексті «діяльності, пов'язаної з роботою» («work-related activities»). Директива в положеннях статті 4 йде далі і поширює захист на волонтерів, оплачуваних чи неоплачуваних стажерів, підрядників, субпідрядників і постачальників, самозайнятих осіб, акціонерів, керівництво та адміністративні або наглядові органи. Таким чином, для набуття статусу викривача не обов'язково перебувати у прямих трудових відносинах, достатньо будь-якого професійного чи робочого зв'язку, що відповідає цій сфері.

Стандарти матеріальної сфери визначають, які види порушень підлягають повідомленню і які сфери регулювання охоплюються захистом викривачів.

Відповідно до статті 2 1(a) Директиви ЄС 2019/1937 ці порушення можуть стосуватися державних закупівель, фінансових послуг, фінансування тероризму, безпеки продукції, транспортної безпеки, захисту навколишнього середовища, радіаційного захисту та ядерної безпеки, захисту конфіденційних та персональних даних.

Таким чином, ключова перевага стандартів матеріальної сфери – це всеосяжність захисту, що дозволяє викривачам у визначених Директивою галузях діяти без страху перед репресіями, помстою.

Сара Кішова [7, с. 32], аналізуючи розбіжності між підходами Директиви ЄС 2019/1937 і принципами Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ), наголошує на обмеженості матеріальної сфери дії Директиви, яка зосереджується лише на порушеннях законодавства ЄС і захисті фінансових інтересів Союзу,

порівняно з ширшим застосуванням принципів ЄСПЛ, зокрема статті 10 Конвенції, що охоплює свободу вираження поглядів у багатьох контекстах. Вона звертає увагу на те, що національна імплементація Директиви може звузити захист викривачів лише до справ, які безпосередньо стосуються інтересів ЄС, що може викликати невизначеність і стримувати викривачів від повідомлення про порушення.

Віджиленка Абазі зазначає, що Директива ЄС про захист викривачів не охоплює інформацію, яка підпадає під режими національної безпеки або класифіковану як секретна [1, с. 643]. На її думку, виключення цієї категорії інформації є суттєвою прогалиною, яка може бути вирішена національними законодавцями, якщо держави-члени ЄС ухвалять рішення включити захист секретної інформації до своїх правових актів під час транспонування Директиви.

З одного боку, держави часто використовують аргументи національної безпеки для засекречення інформації, яка насправді стосується корупційних схем або зловживань, а не реальних загроз безпеці, а отже, відсутність захисту викривачів у цій сфері сприяє зловживанню системою секретності, що може призвести до недовіри до державних органів та браку підзвітності.

З іншого, варто розуміти, що така інформація може мати досить делікатний характер для держави, а її розкриття нанесе репутаційні збитки та зашкодить національним інтересам чи національній безпеці загалом. Наприклад, в контексті розкриття інформації про правопорушення викривач може повідомити про певні секретні дані, що можуть наражати на ризик життя військових і цивільних, а також поставити під загрозу стратегічні позиції держави.

Яскравим прикладом є випадок Едварда Сноудена, який оприлюднив інформацію про існування раніше засекречених програм масового спостереження та збору даних, які здійснювалися під керівництвом уряду США. Унаслідок цього Сноуден був звинувачений у шпигунстві, що змусило його покинути країну й шукати притулку за кордоном.

Ед Морріссі, американський консервативний блогер, зазначає, що Сноуден цілком міг розкрити незаконну та неконституційну діяльність, однак його дії щодо публічного розкриття секретної інформації, без попереднього повідомлення у відповідні органи порушили закон, «призначений для збереження законних даних національної безпеки та активів від наших

ворогів; він призначений для збереження безпеки американців» [4].

Тому, на нашу думку, незважаючи на критику, обмеження в цій сфері мають цілком об'єктивне підґрунтя, оскільки розголошення такої інформації може мати негативні наслідки в контексті забезпечення національної безпеки, а отже, необхідний збалансований підхід щодо збереження інформації, що захищається режимом національної безпеки та діяльністю викривачів.

Згідно з Директивою ЄС 2019/1937, яка регулює захист викривачів, звітування має відбуватися через визначені канали повідомлень, щоб забезпечити ефективність системи та гарантувати захист викривачів. Ці канали поділяються на внутрішні (всередині організації), зовнішні (компетентний орган) та публічні (ЗМІ, медіа тощо).

Порядок використання каналів не є суворо регламентованим. Однак Директива (стаття 7, пункт 2) вказує на необхідність заохочення з боку держав звітування через внутрішні канали «перед звітуванням через зовнішні канали звітності» у випадку відсутності ризику помсти. Положення Директиви про внутрішні канали звітування містять вимогу щодо створення процедури для внутрішньої звітності у всіх юридичних особах в приватному та державному секторах з 50 або більше працівниками. В залежності в характеру діяльності суб'єкта кількісна вимога може відрізнятись. Наприклад, у випадку юридичних осіб приватного сектору, що здійснюють свою діяльність з ризиком для навколишнього середовища, кількісна вимога щодо працівників анулюється (стаття 8, пункт 7).

З одного боку, це дозволяє організації вирішити та виправити проблему всередині організації, що може завдати меншої шкоди її репутації, проте, з іншого боку, ефективність залежить від готовності організації розглядати та вирішувати скарги [10, с. 57]. В свою чергу, відсутність такої мотивації може призвести до ризику помсти по відношенню до викривача та необхідності використання зовнішнього каналу повідомлення.

Директива в положеннях статті 11 покладає обов'язок щодо створення зовнішніх каналів на держави-члени. Зовнішні канали – це компетентні органи, уповноважені на отримання звітів викривачів та подальших дій. І це може бути досить широкий перелік органів як загальної компетенції, так і тих, що зосереджені на адміністративному нагляді. Крім цього, Директива передбачає позадержавне повідомлення до

таких установ як: Європейське агентство з безпеки на морі, Європейське агентство з авіаційної безпеки, Європейське управління по боротьбі з шахрайством та інші (пункт 69 Директиви). В цих випадках, очевидно, мова йде про досить серйозні злочини у зазначених сферах.

Загалом, використання зовнішнього каналу викривачем може бути доцільним у випадку неефективності внутрішнього каналу повідомлення.

З одного боку, звернення до компетентних органів допомагає забезпечити офіційний розгляд викриття, але в той же час може бути пов'язане з ризиком розголошення особистості викривача, затягуванням розслідування або навіть ігноруванням проблеми через корупційні чи бюрократичні перешкоди. Тому для ефективного функціонування зовнішніх каналів держави повинні впроваджувати чіткі законодавчі гарантії, які захищають викривачів, зокрема такі, що стосуються вдосконалення системи обробки звітів викривачів, забезпечуючи конфіденційність та оперативність розгляду повідомлень.

Останній спосіб повідомлення, передбачений статтею 15 Директиви, виступає за публічне розкриття у ЗМІ та інших медіа-ресурсах. На відміну від внутрішнього та зовнішнього, використання публічного каналу накладає на викривача додаткові вимоги.

По-перше, його доступність можлива лише у випадку вичерпання викривачем всіх інших доступних каналів для повідомлення, тобто внутрішнього та зовнішнього.

По-друге, коли в порушенні, про яке повідомляє викривач, міститься ризик настання серйозної шкоди суспільним інтересам, наприклад, екологічна катастрофа чи випадок масштабної корупції, що впливають на національну безпеку або фінансову стабільність.

Віджиленка Абазі зазначає, що додаткові умови для публічного повідомлення створюють суттєві перешкоди для викривачів, які хочуть звернутися до ЗМІ [1, с. 651].

З одного боку, існування таких умов може бути доцільним, оскільки вони спрямовані на забезпечення достовірності повідомлень. Це дозволяє уникнути поширення неправдивої інформації або маніпуляцій, які можуть завдати шкоди інтересам суспільства чи репутації організацій. З іншого боку, такі перешкоди (обмеження) можуть бути критичними в контексті захисту викривачів, особливо у випадках, коли внутрішні та зовнішні механізми звітності працюють неналежним чином або демонструють упереджене

ставлення. У справі «LuxLeaks» [9] Антуан Делтур був змушений звернутися до публічних каналів, оскільки діючі механізми не забезпечували ефективного реагування на масштабні порушення. Ця справа стала відомою після того, як у 2014 році колишній працівник аудиторської компанії PricewaterhouseCoopers Антуан Делтур розкрив тисячі документів, які демонстрували, як уряд Люксембург допомагав міжнародним корпораціям мінімізувати свої податки.

Справа «LuxLeaks» підкреслила значення збалансованого підходу до викриття інформації, що може мати суспільний інтерес [8, с. 139].

Згадану справу можна розглядати як важливий етап у становленні сучасних стандартів захисту викривачів у Європі. Вона наголошує на потребі розробки правових механізмів, які б одночасно забезпечували надійний захист викривачів і сприяли відповідальному підходу до розголошення конфіденційних відомостей.

Висновки. Європейські стандарти захисту викривачів, зокрема положення Директиви ЄС 2019/1937, відіграють вирішальну роль у посиленні прозорості та зміцненні верховенства права в країнах-членах ЄС. Вони закладають основи для створення ефективної системи викриття порушень у різних сферах, забезпечуючи належний захист тих, хто повідомляє про такі порушення.

Однією з важливих особливостей є охоплення як матеріальної, так і персональної сфер дії стандартів.

У **матеріальній сфері** захист поширюється на порушення, пов'язані з публічними інтересами, такими як боротьба з корупцією, екологічна безпека, захист прав споживачів, фінансова стабільність тощо.

У **персональній сфері** дія Директиви охоплює широку категорію осіб, включаючи працівників, незалежних підрядників, стажерів, акціонерів, волонтерів, а також інших осіб, які можуть мати доступ до інформації про порушення внаслідок своєї професійної діяльності.

Важливою перевагою цих стандартів є їхня орієнтація на багаторівневу систему каналів повідомлень. Внутрішні канали дозволяють оперативно вирішувати проблеми на рівні організацій, зовнішні передбачають звернення до компетентних органів, а публічні відкривають можливість інформування через ЗМІ чи громадські платформи у випадках бездіяльності інших механізмів.

Разом із тим, виникає потреба у збереженні балансу між інтересами викривачів та правами

організацій. Особливо це стосується захисту конфіденційної інформації та комерційної таємниці, що є важливим для збереження ділової репутації та уникнення зловживань.

Необхідність збереження балансу між захистом викривачів і правами організацій, зокрема щодо забезпечення конфіденційності та захисту комерційної таємниці, залишається одними із ключових завдань. Надмірна лібералізація викривальних механізмів може стати джерелом зловживань або спричинити репутаційні та фінансові втрати для організацій чи держав.

Європейська практика демонструє, що викриття порушень є складним соціальним і юридичним явищем, яке вимагає обережного підходу. Щоб нівелювати ці ризики, потрібно вдосконалювати правові механізми, створювати незалежні інституції для розгляду повідомлень і забезпечувати ефективну співпрацю між державами.

Таким чином, щоб ефективно впровадити європейські стандарти, необхідно не лише адаптувати національні правові акти, а й розвивати незалежні інституції, які можуть об'єктивно розглядати звіти викривачів.

Список використаної літератури:

1. Abazi, V. & J. Vilijena. «The European Union whistleblower directive: a 'game changer' for whistleblowing protection?» *Industrial Law Journal* 49.4 (2020): 640-656. (Accessed: 26 December 2024) URL: https://www.researchgate.net/publication/346884494_The_European_Union_Whistleblower_Directive_A_'Game_Changer'_for_Whistleblowing_Protection
2. Gerdemann, S. (2023). *Europe's New Whistleblowing Laws: Research Papers from the 2nd European Conference on Whistleblowing Legislation*. Universitätsverlag Göttingen. *Ninon Colneric*. Legal Consequences of Non-Transposition of EU Directives (Accessed: 26 December 2024) URL: https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/75558/gerdemann_whistleblowing.pdf?sequence=1&isAllowed=y
3. Directive (EU) 2019/1937 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 on the protection of persons who report breaches of Union law. Official Journal of the European Union, L 305, 26.11.2019 (Accessed: 26 December 2024) URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32019L1937>
4. «Edward Snowden Broke the Law and Should Be Prosecuted» (2013). *The New York Times*, Room for Debate, June 11. (Accessed: 26 December 2024) URL: <https://www.nytimes.com/roomfordebate/2013/06/11/in-nsa-leak-case-a-whistle-blower-or-a-criminal/edward-snowden-broke-the-law-and-should-be-prosecuted>
5. EU Commission. INFRINGEMENT DECISIONS. 15 July 2022. (Accessed: 26 December 2024) URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/inf_22_3768
6. Kun, A. (2021). Whistleblowing in Hungary. In *Towards a Better Protection of Workplace Whistleblowers in the Visegrad Countries, France and Slovenia*; (Accessed: 26 December 2024) URL: <https://www.press.uni.lodz.pl/index.php/wul/catalog/download/468/2188/1075?inline=1>
7. Kiššová, S. (2021). Protection of Whistleblowers by the European Union, the Council of Europe, and the European Court of Human Rights. *Slovak Yearbook of European Union Law*, 1, 25-36. (Accessed: 26 December 2024) URL: <https://syoul.flaw.uniba.sk/index.php/SYEUL/article/view/267/201>
8. Зінченко-Тулуб, Я., & Островська, Б. (2024). МЕЖІ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ В СУЧАСНОМУ БІЗНЕСІ. *Матеріали конференцій МЦНД*, (20.09. 2024; Одеса, Україна), 138-140. (дата звернення: 26 грудня 2024 р.) URL: <https://archives.mcnd.org.ua/index.php/conference-proceeding/article/download/186/183>
9. ECtHR, Appl. no. 21884/18, Halet v. Luxembourg, Judgment of 11 May 2021. (Accessed: 26 December 2024). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22languageisocode%22:%5B%22ENG%22%5D,%22appno%22:%5B%2221884/18%22%5D,%22documentcollectionid%22:%5B%22CHAMBER%22%5D,%22itemid%22:%5B%22001-210131%22%5D%7D>
10. Зінченко-Тулуб Я. С. СПІВВІДНОШЕННЯ ПОНЯТЬ «ВИКРИВАЧ» ТА «ІНФОРМАТОР». *Правове регулювання цифрової економіки: правові інструменти, можливості та виклики [Електронне видання]: Матеріали круглого столу (21 листопада 2023 року)/відп. ред. НА Мазаракі.–Київ: Держ. торг.-екон. ун-т, 2023. 157 с., 56. (дата звернення: 26 грудня 2024 р.) URL: <https://knute.edu.ua/file/NjY4NA==/8fc512701e4ad1d484aff7a7d1c08d52.pdf#page=56>*

Zinchenko-Tulub Y. S., Ostrovska B. V. European standards for whistleblower protection

The article examines European standards for the protection of whistleblowers, which are key tools in ensuring transparency, combating corruption and upholding the rule of law. Particular attention is paid to the analysis of EU Directive 2019/1937 «On the protection of persons reporting on breaches of European Union law» and its impact on the national legal systems of the Member States.

It is noted that the Directive sets only minimum standards for the protection of whistleblowers, leaving EU Member States the option to develop more stringent and detailed mechanisms at the national level depending on needs or specific conditions. The article highlights the importance of adapting European experience for other countries in the context of strengthening democratic institutions and protecting public interests.

It has been found that the quality of implementation of whistleblower protection standards in the national legal systems of the European Union Member States is crucial for whistleblowers to be able to report violations safely without feeling threatened for their future.

The main principles, mechanisms for protecting whistleblowers, and the challenges associated with implementing these standards are highlighted. The article emphasizes the importance of understanding political and social barriers, particularly in post-socialist countries with a totalitarian past, where there is a prejudiced attitude towards whistleblowers and their identification with informants, and outlines their main differences.

The main provisions of the Directive are examined, including the material and personal scope of application, the mechanisms for creating reporting channels, and the role of public channels in cases where other methods of reporting crimes are not effective enough.

Additionally, issues related to the protection of information related to national security are considered, as well as issues related to the lack of appropriate regulation for whistleblowers within the framework of the Directive. The author reveals the benefits and risks of including classified information within the material scope of the provisions on whistleblowers in national legislation in the context of the transposition of the provisions of the Directive.

In the author's opinion, it is important to strike a balance between protecting whistleblowers and the need to preserve commercial and confidential information.

Key words: *whistleblowers, protection, standards, reporting channels, public reporting, whistleblower protection, confidentiality.*